

Telferbana

- Handbok för dimensionering
av telferbanor

Stålbyggnadsinstitutet
The Swedish Institute of Steel Construction

Publikation 201

Stålbyggnadsinstitutet är ett fristående industriforskningsinstitut som finansieras av dess cirka 140 medlemsföretag, och genom projektbidrag från svenska och internationella forskningsfonder. Stålbyggnadsinstitutet bedriver forskning och utveckling samt informerar och vidareutbildar kring användandet av stål i byggnadskonstruktioner.

Omslagsbild:
ABUS Kransystem AB

Denna skrift är framtagen utifrån allmänna förutsättningar och utan hänsyn till de särskilda förhållanden, som kan föreligga i ett enskilt fall. Utgivare och författare påtar sig inte något ansvar för eventuella skador som, direkt eller indirekt, kan uppstå till följd av tillämpning av rapporten.

ISBN 91 7127 077 9
© Stålbyggnadsinstitutet, Stockholm

Stålbyggnadsinstitutet
Box 1721
111 87 Stockholm

Författare: Wylliam Husson, ProDevelopment i Sverige AB
Erik Forsgren, Stålbyggnadsinstitutet
Omslag: Hanna Lagerqvist

1 upplagan
Publikation 201

Förord

Telfrar är vanligt förekommande i industribyggnader och används för att förflytta gods i lokalen. Denna handbok ger råd och anvisningar för dimensionering av telferbanor av I-profiler.

Handboken baseras på de europeiska konstruktionsstandarderna (eurokoderna), tillhörande nationella val i Boverkets föreskriftsserie (EKS) samt tillämpliga standarder för t.ex. utförande och svetsning.

Utöver dimensioneringen av kranbanebalken behandlas också anslutande detaljer så som upphängningar och stagningar. Hjälpmedel i form av diagram och tabeller ges också för att underlätta dimensioneringen.

Handboken har utarbetats av Wylliam Husson, ProDevelopment AB och Erik Forsgren Stålbyggnadsinstitutet, med stöd av en referensgrupp bestående av:

Anders Lagerås, PE Teknik & Arkitektur AB
Anders Rading, Struprog AB
Andreas Elofsson, Ranaverken AB
Anton Nylund, WSP Sverige AB
Bogdan Micu, Byggnadstekniska Byrån Sverige AB
Claes Fahleson, Norrbottens Byggprojektering AB
Fredrik Lavén, Structor AB
Johan Erickson, Hallbyggarna Sala AB
Jonas Höglund, Carlhag AB
Lars Holm, AFRY
Mats Karlsson, J3M Structure AB
Olle Åkerblad, AB Bröderna Jansson – Nissavarvet
Samir El Mourabit, Sweco Sverige AB
Tomas Storm, Ramböll Sverige AB
Tony Wittgren, ABUS kransystem AB

Projektledare för arbetet, Erik Forsgren, Stålbyggnadsinstitutet

Stockholm, mars 2021

Stålbyggnadsinstitutet

Begreppsförklaring

arbetscykel	Arbetsoperation för telfern vilken ger upphov till en eller flera spänningscykler för telferbanan
C_0	Gränsvärde för största antal cykler utan utmattningsdimensionering
hängtravers	Traverskran där traversbryggan hänger under kranbanebalkarna
krökningsradie	Radien i den cirkel som beskriver det krökta balksegmentet
s klasser	Intervaller av spänningshistorikparametern s , intervallen kan likställas med en viss skada i en given detalj
seghetsklass	Klassindelning med hänsyn till materialets förmåga att motverka sprött brott
S-N-kurva	Hållfasthetskurvor för utmattning (Stress - Number diagram)
spänningscykel	Spänningsökning och efterföljande spänningsminskning
spänningskollektiv	Uppsättning spänningsvidder med tillhörande antal förekomster
spänningsvidden	Skillnaden mellan maxspänning och minspänning i en viss spänningscykel
åkmaskineri	Framdriftssystem för en åkvagn
åkvagn	Vagn som löper på balkens underfläns och bär telfern

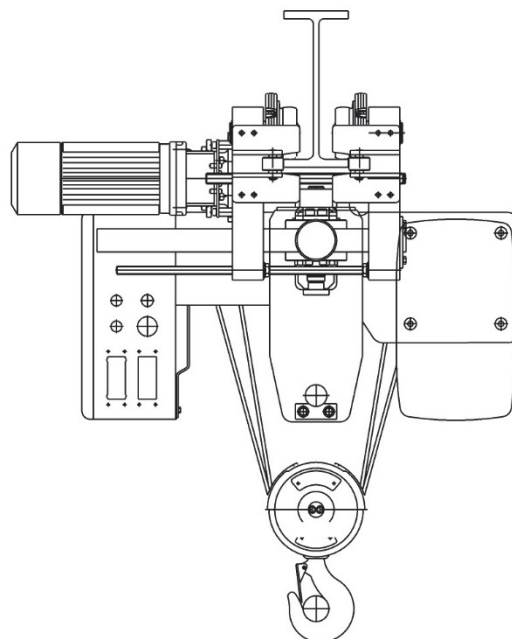
Innehållsförteckning

1.	INLEDNING	1	5.	SKARVAR	33
2.	ALLMÄNNA RÅD OCH ANVISNINGAR	3	6.	UPPHÄNGNING	35
2.1	Val av balkprofil	3	6.1	Statisk dimensionering	35
2.2	Upphängning	3	6.2	Utmattning	41
2.3	Konsoler	3	7.	KONSOL	44
2.4	Krökt telferbana	3	7.1	Allmänt	44
2.5	Skarvar och ändstopp	4	7.2	Spänningar i inspänningssnittet	44
2.6	Nedböjningar och lutningar	4	7.3	Förstärkning	44
2.7	Utmattning	4	7.4	Kritiskt moment	45
2.8	Utförande och kontroll	5	8.	BERÄKNINGSEXEMPEL	48
3.	DIMENSIONERING AV TELFERBANOR	6	8.1	Exempel 1, kontinuerlig bana	48
3.1	Allmänt	6	8.1.1	Förutsättningar	48
3.2	Laster	6	8.1.2	Statisk dimensionering	48
3.2.1	Vertikala hjullaster	6	8.2	Exempel 2, kontinuerlig bana i driftklass S2	50
3.2.2	Horisontella laster	7	8.2.1	Förutsättningar	50
3.2.3	Lastkombinationer	7	8.2.2	Statisk dimensionering	50
3.3	Analys	8	8.2.3	Utmattningsdimensionering	50
3.3.1	Global analys	8	8.3	Exempel 3, kontinuerlig bana med stöd på olika nivåer	53
3.3.2	Vridning	11	8.3.1	Förutsättningar	53
3.3.3	Lokala böjspänningar i underfläsen	13	8.3.2	Statisk dimensionering	53
3.4	Kontroll i bruksgränstillstånd	14	8.3.3	Utmattningsdimensionering	54
3.4.1	Spänningskontroll	14	8.4	Exempel 4, konsolbana	57
3.4.2	Nedböjning och lutning	16	8.4.1	Förutsättningar	57
3.5	Kontroll i brottgränstillstånd	16	8.4.2	Statisk dimensionering	57
3.5.1	Tvärkraft	16	8.4.3	Utmattningsdimensionering	57
3.5.2	Böjning	17	8.5	Exempel 5, konsolbana	60
3.5.3	Vippning	17	8.5.1	Förutsättningar	60
3.5.4	Underfläns bärförmåga för hjullast	19	8.5.1	Statisk dimensionering	60
3.6	Utmattning	21	8.6	Exempel 6 Krökt bana	63
3.6.1	Allmänt	21	8.6.1	Förutsättningar	63
3.6.2	Dimensionering för utmattning	21	8.6.2	Dimensionering	63
3.6.3	Ekvivalent utmattningslast	22	8.7	Exempel 7 Krökt bana	64
3.6.4	Kontrollpunkter	24	8.7.1	Förutsättningar	64
4.	KRÖKT BALK	26	8.7.2	Dimensionering brottgränstillstånd	64
4.1	Inledning	26	8.7.3	Dimensionering bruksgränstillstånd	66
4.2	Dimensionering i brottgränstillstånd	26	Bilaga A – Erforderlig balkprofil för fritt upplagd rak balk		68
4.3	Dimensionering i bruksgränstillstånd	26	Bilaga B – Erforderlig balkprofil för kontinuerlig rak balk		72
4.4	Radiestorlek	27	Bilaga C – Erforderlig balkprofil för konsol		76
4.5	Dimensioneringshjälpmedel	27	Bilaga D – Erforderlig balkprofil för krökt balk		80
4.5.1	Elastiskt kritiskt moment	29			
4.6	Dimensioneringskurvor	29			
4.7	Konstanter för krökt bana	30			

1. Inledning

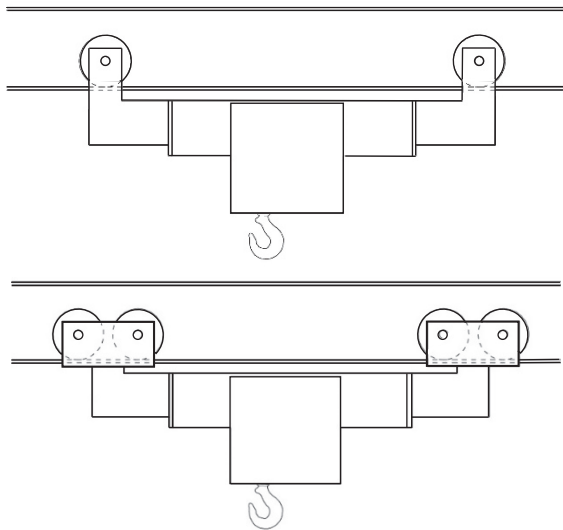
Telfer och hängtravers används för att lyfta och förflytta laster. Telfern innefattar en vagn med lyftanordning som löper på en balks underfläns längs antingen en fast traversbana eller under en rörlig traversbrygga. Hängtraversen är en traverskran vilken hänger i kranbanebalkarnas underflänsar. I publikationen behandlas framförallt telferbanor men också hängtraverser. Båda typerna är upphängda i I-balkar. Telfern hänger under banan och används för laster under den samma, Figur 1.1 Lyftkapaciteten varierar normalt från några kN till ca 200 kN, även om telfrar också finns för betydligt högre laster. Telfern används i industri-, verkstads-, hantverks- och lagerlokaler för lättare lyft och transporter. Telfern används också för in- och utlastning genom portöppning. Vanligt är att man har en telfer upphängd i en kort bana ovanför maskiner för att enkelt kunna byta delar eller arbetsstycken. Telfern används vidare för mer regelbundna transporter i produktionskedjan. För telferbanan används valsad I-balk av parallell flänsprofil, främst HEA- och HEB-profil samt för mindre telfrar även IPE-profil. För mycket stora telfrar kan svetsad balk användas. Med avseende på telferåkvagnens hjulutförande bör för säkerhets skull vid beställning av lyftutrustning anges vilken typ och dimension av balk som den är tänkt att hänga i. Val av balk bör ske i samverkan mellan konstruktör och leverantör av telferutrustningen. Telferbanor dimensioneras med Eurokoder och utförandet styrs av SS-EN 1090-2. Laster utgörs vanligen av produkter vid tillverkning eller objekt i en verkstad.

Det finns även specialsystem av lättbalkprofiler i stål eller aluminium där åkvagnen löper inuti profilen. Dessa profiler är vanligen anpassade för låga lyftlaster om någon kN och upp till ca 30 kN. Fördelen med denna typ av balkar är framförallt att system i aluminium ger en låg egenvikt och att olika former av skruvade profilskarvar gör telferbanan lätt anpassningsbar. Systemen är utvecklade av tillverkaren och dimensioneras inte enligt Eurokod och behandlas därför inte vidare i denna publikation. Däremot dimensioneras infästningar till den bärande konstruktionen enligt Eurokoderna.

Figur 1.1 Telfer på telferbana

Telferbanan är normalt upphängd i den bärande stommen i byggnaden men kan i vissa fall också hänga i en separat bärkonstruktion. Telfern kan vara utförd med två eller fyra hjulpar som löper på underflänsen, Figur 1.2. Majoriteten av telfrar har två hjulpar. Dimensioneringshjälpmedlen i avsnitt 3 är anpassade för telfer med två hjulpar men kan även användas för telfer med fyra hjulpar. I det senare fallet sker då en viss överdimensionering av banan. Telfern är normalt försedd med åkmaskineri. Detta kan saknas för telfrar avsedda för laster mindre än ca 10 kN. Förflyttning sker i så fall genom dragning i lasten. En telfers lyftkapacitet beror bl.a. på antal linparter. Två linparter är standardutförandet för de flesta telfrar. Med fler linparter ökar lyftkapaciteten medan lyfthastigheten avtar. Sålunda kan som exempel en standardtelfer på 20 kN med en linpart endast lyfta 10 kN, dock med fördubblad lyfthastighet. De flesta telferbanor betraktas som statiskt belastade och dimensioneras enbart för statisk last. I de flesta fall är antalet arbetscykler så begränsat och spänningskollektivet sådant att den statiska hållfastheten är dimensionerande även för utmattningsbelastade telferbanor. Normalt har man endast en telfer på varje telferbana. I dimensioneringshjälpmedlen i avsnitt 3 är förutsatt att varje bana endast belastas av en telfer.

Figur 1.2 Telfer med två respektive fyra hjulpar